

Міністерство освіти і науки України
Львівський національний університет імені Івана Франка
Кафедра спеціальної освіти

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Проректор
з науково-педагогічної роботи
_____ 2023 р.
« _____ » _____

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

**Поведінкові та ресурсно-орієнтовані психотерапевтичні
технології**

підготовки бакалаврів
(назва освітньо-кваліфікаційного рівня)

**що викладається в межах ОПІ третього (бакалаврського) рівня вищої
освіти для здобувачів з спеціальності 016 Спеціальна освіта**

2023 навчальний рік

РОЗРОБЛЕНО ТА ВНЕСЕНО: Кафедрою спеціальної освіти та соціальної роботи факультету педагогічної освіти Львівського національного університету імені Івана Франка Робоча програма з дисципліни “РЕСУРСНІ ТА ПОВЕДІНКОВІ ПСИХОТЕРАПЕВТИЧНІ ТЕХНОЛОГІЇ” для студентів за напрямом підготовки 016 «Спеціальна освіта».

РОЗРОБНИК РОБОЧОЇ ПРОГРАМИ: *Андрейко Богдана Володимирівна*, к.психол.наук, доцент кафедри спеціальної освіти та соціальної роботи факультету педагогічної освіти Львівського національного університету імені Івана Франка..

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри спеціальної освіти та соціальної роботи Протокол № 1 від «28» січень 2021 року

Завідувач кафедри _____ (Островська К.О.)
(підпис) (прізвище та ініціали)

Схвалено Вченою радою факультету педагогічної освіти

Протокол від № 1 від «30» січня 2021 року

“ _____ ” _____ 2021 року Голова _____ доц. Герцюк Д.Д.

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	
Кількість кредитів – 4,5	Галузь знань <u>0101 Педагогічна освіта</u> (шифр і назва) Напрям підготовки 6.010105 <u>«Корекційна освіта»</u> (шифр і назва)	Нормативна (за вибором)	
Модулів – 3		Рік підготовки:	
Змістових модулів – 3		3-й	
Індивідуальне науково-дослідне завдання <u>немає</u>		Семестр	
Загальна кількість годин - 135 год		5	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 1,38 год самостійної роботи студента – 2,38 год	Освітньо-кваліфікаційний рівень: бакалавр	Лекції	
		16 год	
		Практичні, семінарські	
		40 год	
		Лабораторні	
		0 год.	0 год.
		Самостійна робота	
		59 год.	17 год.
Індивідуальні завдання: год.			
Вид контролю: іспит			

ВСТУП

Програма вивчення навчальної дисципліни «Основи психопатології та психотерапії», складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки бакалавра 6.010105 «Корекційна освіта» (логопедія).

Предметом вивчення є психотерапевтичні технології.

Міждисциплінарні зв'язки: вікова психологія, педагогічна психологія, психодіагностика, корекційна педагогіка, логопсихологія, логопедія, олігофренопедагогіка, дисципліни фахового спрямування, психотерапія.

Програма навчальної дисципліни складається з таких змістових модулів:

Змістовий модуль 1. Загальні положення психотерапії та основні напрямки терапевтичної психології.

Змістовий модуль 2. Психотерапевтична робота з батьками дітей з особливими потребами з використанням короткотермінової терапії зосередженої на вирішенні *BSFT*.

2. Мета, завдання, компетентності та програмні результати навчання

2.1.Метою викладання навчальної дисципліни є: сприяння засвоєнню студентами знань про основи психотерапії, розкрити зміст і сутність напрямків психотерапії та її застосування.

2.2.Основними завданнями вивчення дисципліни є:

- 1.Надати знання студентам про сутність психотерапії
- 2.Ознайомити студентів із принципами надання психологічної допомоги залежно від терапевтичного напрямку
- 3.Сприяти засвоєнню знань та вмінь визначити, коли клієнту потрібен психіатр, а коли психолог, ідентифікувати необхідний вид і тип психотерапії

2.3. Компетентності (за освітньою програмою)

2.3.1. Загальні компетентності

ЗК-3. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК-4. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК-5. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і

ЗК-6. Здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології.

2.3.2. Фахові компетентності

СК-1. Усвідомлення сучасних концепцій і теорій (фахові, функціонування, обмеження життєдіяльності, розвитку, предметні) навчання, виховання і соціалізації осіб з особливими освітніми компетентності потребами.

СК-3. Здатність застосовувати психолого-педагогічні, дефектологічні, медико-біологічні, лінгвістичні знання у сфері професійної діяльності.

СК-4. Здатність планувати та організовувати освітньо- корекційну роботу з урахуванням структури та особливостей порушення (інтелекту, мовлення, слуху, зору, опорно-рухових функцій тощо), актуального стану та потенційних можливостей осіб із особливими освітніми потребами.

СК-5. Здатність реалізовувати ефективні корекційно-освітні технології у роботі з дітьми, підлітками, дорослими з особливими освітніми потребами, доцільно обирати методичне й інформаційно-комп'ютерне забезпечення.

2.4. Програмні результати навчання (за освітньою програмою)

РН2. Здійснювати пошук, аналіз і синтез інформації з різних джерел для розв'язування конкретних задач спеціальної та інклюзивної освіти.

PH3. Розуміти закономірності та особливості розвитку і функціонування, обмеження життєдіяльності у контексті професійних завдань.

PH4. Застосовувати для розв'язування складних задач спеціальної освіти сучасні методи діагностики психофізичного розвитку дітей, критично оцінювати достовірність одержаних результатів оцінювання, визначати на основі їх інтерпретації особливі освітні потреби

2. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Загальні положення психотерапії та основні напрямки терапевтичної психології. Загальні засади психотерапії, як галузі психологічних знань і специфічної практики. Психотерапія як галузь психологічних знань і специфічна практика. Сутність, об'єкт і предмет психотерапії. Основні моделі психотерапевтичної допомоги. Понятійний апарат психотерапії. Становлення психотерапії як науки. Релігійні витоки психотерапії. Формування наукової психотерапії. Мета і завдання психотерапії. Базові принципи психотерапії. Особистість психотерапевта. Методологічні основи психотерапевтичного впливу. Універсальні психотерапевтичні процедури. Феномени психотерапевтичного процесу. Короткотермінова психотерапія. Методологічні основи психотерапевтичного впливу. Методологічна рефлексія у психотерапії. Аналіз дискурсу у психотерапії. Пансеміотична функція психотерапевта. Універсальні психотерапевтичні процедури. Інтерпретація і ампліфікація. Робота з метафорою. Аналіз сновидінь. Класичний психоаналіз З. Фрейда. Класична психологія К.Юнга. Індивідуальна психологія А. Адлера. Аутосугестія. Гуманістичний психоаналіз Е.Фромма. Неофрейдизм. Основні невротичні ознаки за К. Хорні. Описання психотерапевтичного процесу. Позиція психотерапевта. Позиція клієнта. Цілі психотерапевтичної допомоги. Поведінковий та когнітивний напрямки психотерапії. Загальна характеристика поведінкового напрямку, його технік та течій. Рационально-емотивна терапія (РЕТ) Елліса. Когнітивна психотерапія А. Бека. Реальнісна терапія. Описання психотерапевтичного процесу. Позиція психотерапевта. Позиція клієнта. Цілі психотерапевтичної допомоги. Гуманістична психотерапія. Екзистенційна психотерапія. Теорія та практика психотерапевтичної роботи К. Роджерса. Гештальт-терапія. Трансперсональна психотерапія та концепція С. Гроффа. Християнська психотерапія. Описання психотерапевтичного процесу. Позиція психотерапевта. Позиція клієнта. Цілі психотерапевтичної допомоги.

Змістовий модуль 2. Психотерапевтична робота з батьками дітей з особливими потребами з використанням короткотермінової терапії зосередженої на вирішенні BSFT.

Соціально-психологічні проблеми, що детермінують емоційні стани батьків дітей з особливими освітніми потребами. Емоційні стани батьків в структурі стадій переживання та адаптації до народження дитини з особливими освітніми потребами. Керівництво психотерапевтичною та тренінговою групою батьків дітей з особливими освітніми потребами.

Керівництво психотерапевтичною та тренінговою групою батьків дітей з особливими освітніми потребами. Психодіагностика психоемоційної сфери батьків. Концепція нової парадигми послуг, психологічної та психотерапевтичної допомоги для батьків дітей з особливими освітніми потребами. Психологічна та психотерапевтична допомога батькам дітей з особливими освітніми потребами, спрямована на зміну емоційних станів та переживань. Корекція та вдосконалення вмінь міжособистісної взаємодії за допомогою психотренінгу для батьків.

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Загальні положення психотерапії та основні напрямки терапевтичної психології.

Тема 1. Загальні засади психотерапії, як галузі психологічних знань і специфічної практики.

Психотерапія як галузь психологічних знань і специфічна практика. Сутність, об'єкт і предмет психотерапії. Основні моделі психотерапевтичної допомоги. Понятійний апарат психотерапії. Становлення психотерапії як науки. релігійні витоки психотерапії. Формування наукової психотерапії. Мета і завдання психотерапії. Базові принципи психотерапії. Особистість психотерапевта.

Тема 2. Методологічні основи психотерапевтичного впливу. Універсальні психотерапевтичні процедури.

Феномени психотерапевтичного процесу. Методологічні основи психотерапевтичного впливу. Методологічна рефлексія у психотерапії. Аналіз дискурсу у психотерапії. Пансеміотична функція психотерапевта. Універсальні психотерапевтичні процедури. Інтерпретація і ампліфікація. Робота з метафорою. Аналіз сновидінь.

Тема 3. Психодинамічний напрямок психотерапії.

Класичний психоаналіз З. Фрейда. Класична психологія К.Юнга. Індивідуальна психологія А. Адлера. Аутосугестія. Гуманістичний психоаналіз Е.Фромма. Неофрейдизм. Основні невротичні ознаки за К. Хорні. Описання психотерапевтичного процесу. Позиція психотерапевта. Позиція клієнта. Цілі психотерапевтичної допомоги.

Тема 4. Поведінковий, гуманістичний та когнітивний напрямки психотерапії.

Загальна характеристика поведінкового напрямку, його технік та течій. Рационально-емоційна терапія (РЕТ) Елліса. Когнітивна психотерапія А. Бека. Реальнісна терапія. Описання психотерапевтичного процесу. Позиція психотерапевта. Позиція клієнта. Цілі психотерапевтичної допомоги. Екзистенційна психотерапія. Теорія та практика психотерапевтичної роботи К. Роджерса. Гештальт-терапія. Трансперсональна психотерапія та концепція С. Гроффа.

Змістовий модуль 2. Психотерапевтична робота з батьками дітей з особливими потребами з використанням короткотермінової терапії зосередженої на вирішенні BSFT

Тема 5. Теоретичні основи дослідження психоемоційної сфери батьків дітей з особливими потребами.

Соціально-психологічні проблеми, що детермінують емоційні стани батьків дітей з особливими освітніми потребами. Емоційні стани батьків в структурі стадій переживання та адаптації до народження дитини з особливими освітніми потребами. Закономірна зміна емоційних станів на шляху до адаптації до народження дитини з особливими потребами. Шок, заперечення, почуття провини, гнів, агресія, фрустрація, сором, тривожність, фізична і психічна втома, депресія.

Тема 6. Психодіагностичний інструментарій з вивчення та дослідження психоемоційної сфери батьків дітей з особливими потребами.

Основи та техніки з індивідуального та психологічного консультування та терапії. Етапи роботи: Інформаційний. Етап спрямований на надання інформації про виховання дитини з особливими потребами; Діагностичний. Психолого-консультативний. Надання психологічної допомоги батькам за допомогою технік сімейного консультування, які покращують їхній емоційний стан, сприяють адаптації до народження дитини з особливими потребами та її

прийняттю, покращують характер взаємин і загалом стосунки в сім'ї і дають змогу відпочити, і позбавитися хронічної втоми та почуття провини у майбутньому

Тема 7. Психологічна та психотерапевтична допомога батькам дітей з особливими освітніми потребами, спрямована на зміну емоційних станів та переживань.

Концепція нової парадигми послуг, психологічної та психотерапевтичної допомоги для батьків дітей з особливими освітніми потребами. Психологічна та психотерапевтична допомога батькам дітей з особливими освітніми потребами, спрямована на зміну емоційних станів та переживань. Корекція та вдосконалення вмінь міжособистісної взаємодії за допомогою психотренінгу для батьків.

Тема 8. Використання короткотермінової терапії зосередженої на вирішенні BSFT у психотерапевтичній роботі з батьками дітей з ООП

Розширення інформації, щодо корекції та вдосконалення вмінь міжособистісної взаємодії за допомогою психотренінгу для батьків. Психотерапевтична робота з батьками дітей з особливими потребами з використанням короткотермінової терапії зосередженої на вирішенні BSFT. Основні техніки BSFT та їх використання під час терапії.

Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин							8
	денна форма							
	усього	у тому числі						
		л	п	лаб	інд	с.р.		
1	2	3	4	5	6	7		
6 семестр								
Змістовий модуль 1. Загальні положення психотерапії та основні напрямки терапевтичної психології.								
Тема 1. Загальні засади психотерапії, як галузі психологічних знань і специфічної практики.	19	2	2			15		
Тема 2. Методологічні основи психотерапевтичного впливу. Універсальні психотерапевтичні процедури.	19	2	2			15		
Тема 3. Психодинамічний напрямок психотерапії.	19	2	2			15		
Тема 4. Поведінковий, гуманістичний та когнітивний напрямки психотерапії.	18	2	2			14		
Модульний контроль								
Разом за змістовим модулем 1	75	8	8			59		
Усього годин за 6 семестр	75	8	8			59		
7 семестр								
Змістовий модуль 2. Психотерапевтична робота з батьками дітей з особливими потребами з використанням короткотермінової терапії зосередженої на вирішенні BSFT								
Тема 5. Теоретичні основи дослідження психоемоційної сфери батьків дітей з особливими потребами.	7	2	2			3		
Тема 6. Психо-діагностичний інструментарій з вивчення та дослідження психоемоційної сфери батьків дітей з особливими потребами.	7	2	2			3		
Тема 7. Психологічна та психотерапевтична допомога батькам дітей з особливими освітніми потребами, спрямована на зміну емоційних станів та переживань.	6	2	2			2		
Тема 8. Використання короткотермінової терапії зосередженої на вирішенні BSFT у психотерапевтичній роботі з батьками дітей з ООП	7	2	2			3		
Модульний контроль								
Разом за змістовим модулем 2	20	6	6			8		

Усього годин за 7 семестр	45	14	14			17 (+2 4)	
Усього годин на весь курс навчання	144	22	22			76	
ІСПИТ	7						

5. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
	Не передбачено	

6. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Тема 1. Групові методи психотерапевтичної роботи. Вимоги до особистості психотерапевта. Обговорити релігійні витoki психотерапії.	2
2.	Тема 2. З'ясування сутності психотехніки у класичному психоаналізі, особливостей аналітичної психотерапії. Застосування психотехнічних вправ в аналітичній психотерапії А. Адлера.	2
3.	Тема 3. Застосування технік поведінкового напрямку, раціонально-емотивної та реальнісної терапії. Розгляд прикладів.	2
4.	Тема 4. Розгляд психотехнік екзистенційної парадигми та в концепції Роджерса. Розгляд прикладів християнської психотерапії.	2
5.	Тема 5. Проілюструвати закономірну зміну емоційних станів на шляху до адаптації до народження дитини з особливими потребами.	2
6.	Тема 6. Створення психотренінгу для батьків дітей з особливими потребами.	2
7.	Тема 7. Розгляд проєктивних методик для діагностування емоційно-вольової сфери батьків дітей з ООП.	2
8.	Тема 8. Розглянути 5 технік BSFT у психотерапевтичній роботі з батьками дітей з ООП.	2
	Разом	14

7. Теми лабораторних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
	Не передбачено	

8. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
	Змістовий модуль 1	
1.	Тема 1. Ознайомитись класифікацією МКХ-10. Придбати чи зробити собі копію. З'ясувати зміст етичних принципів психотерапевтичної роботи.	15

2.	Тема 2. Обговорити релігійні витоки психотерапії. Понятійний апарат психотерапії	15
3.	Тема 3. Зробити короткий конспект теорії класичного психоаналізу та аналітичної психотерапії Юнга, Адлера.	15
4.	Тема 4. Повторити та законспектувати основні ідеї таких напрямків психології особистості та психотерапії: поведінкового, раціонально-емотивної та реальнісної терапії.	14
	Разом	59
Змістовий модуль 2		
5	Тема 5. Види групової роботи над психоемоційною сферою батьків. Протипоказання до групової роботи.	3
6	Тема 6. Способи корекції та вдосконалення вмінь у міжособистісній взаємодії у сім'ї. Самостійно підібрати 10 вправ і придумати 3 вправи.	3
7	Тема 7. Самостійно підібрати психотехнічні вправи для знайомства у тренінгу з батьками. Психодіагностика психоемоційної сфери батьків.	3
8	Тема 8. Самостійно підібрати 10 вправ на покращення психоемоційних станів: шок, заперечення, почуття провини, гнів, агресія, фрустрація, сором, тривожність, фізична і психічна втома, депресія.	3
	Разом	8
	Всього	76

9. Індивідуальні завдання

1. Поведінка і способи психологічного супроводження дитини з тяжкими порушеннями мовлення.
2. Особливості роботи спеціального психолога з дітьми з психопатологічним синдромом.
3. Особливості групової роботи практичного психолога з особливими дітьми.
4. Створити психотренінг для батьків дітей з особливими потребами..
5. Творчий план авторського психотренінгу.

10. Методи навчання

- пояснювально-ілюстративні
- репродуктивні
- проблемні
- частково-пошукові (евристичні)
- дослідницькі
- наочні
- словесні
- практичні
- інтерактивні
- навчально-ділові ігри

- тренінги,
- розв'язування психологічних завдань та аналіз різноманітних психологічних проблемних ситуацій, які виникають при взаємодії різних психічних явищ у ході поведінки та діяльності людини, а також
- самостійне проведення психологічних досліджень та ін

11. Методи контролю

Контрольні заходи включають у себе поточний та підсумковий контроль. Засобами поточного контролю є:

1. Усне опитування на практичних заняттях
2. Тестові завдання
3. Оцінка індивідуальних письмових завдань
4. Оцінювання індивідуальних науково-дослідних робіт
5. Оцінка виконання практичних робіт

Заходами підсумкового контролю буде проведення заліків.

12. Розподіл балів, які отримують студенти

Приклад для заліку

Поточне тестування та самостійна робота											Сума
Змістовий модуль 1				Змістовий модуль 2			Змістовий модуль 3				
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T11	100
9	9	9	9	9	9	9	9	9	9	10	

T1, T2 ... T11 – теми змістових модулів.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
81-89	B	добре	
71-80	C		
61-70	D	задовільно	
51-60	E		
26-49	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного

			складання
0-25	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

13. Методичне забезпечення

1. Методичні рекомендації щодо самостійної роботи студента з навчальної дисципліни «Основи патопсихології та психотерапії»
2. Підручники та посібники
3. Плани практичних занять
4. Завдання для самостійного опрацювання
5. Базова й допоміжна література
6. Пакети завдань для здійснення контролю: тестові завдання, контрольні роботи, питання для усних відповідей, теми творчих робіт, завдання для ККР, перелік питань до заліку, перелік і зразки практичних завдань до екзамену, блок запитань і завдань для самоконтролю за самостійно опрацьованим навчальним матеріалом.

14. Рекомендована література

Базова

1. *Бондаренко О.Ф.* Психологічна допомога особистості. - Харків, 1996.
3. *Андрейко Б.В.* Основні аспекти формування класифікації порушення розвитку дитини // Проблеми сучасної психології. Збірник наукових праць Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка, Інституту психології імені Г.С.Костюка НАПН України. Вип. 33. 2016. С. 24-34.
4. *Андрейко Б.В.* Психологічна допомога батькам дітей з порушенням розвитку // «Психологія і особистість»: зб. наук. праць, Інститут психології імені Г.С.Костюка НАПН України, Полтавський національний педагогічний університет імені В.Г. Короленка. № 2 (10), ч. 2. 2016. С. 58-64.
5. *Андрейко Б.В., Химко М.Б.* Психотерапевтична робота з батьками дітей з особливими потребами та робота з проблемною поведінкою // Психологічний часопис. Науково-практичний журнал Інституту психології імені Г.С.Костюка НАПН України. № 2(4). 2016. С. 31-43.
6. *Андрейко Б.В., Островська К.О.* Статистичні результати ефективності програми психологічних послуг для батьків дітей з особливими потребами у групах «взаємодопомоги» // Психологічний часопис. Науково-практичний журнал Інституту психології імені Г.С.Костюка НАПН України. № 5(9). 2017. С. 117-128.
7. *Андрейко Б.В., Островська К.О.* Психотерапевтична робота з батьками дітей з особливими потребами з використанням короткотермінової терапії зосередженої на вирішенні BSFT//Психологічний часопис. Науково-практичний журнал Інституту психології імені Г.С.Костюка НАПН України. № 1(5). 2017. С. 5-17.
8. *Andreyko V.V.* The emotional state of parents in the structure of the stages of the experience of having a child with developmental disabilities // Journal of education culture and society. Wroclaw University. VOL 6, № 2. 2016. С. 150-157.
9. *Бухановський А.Т., Кутявіна Ю.А., Литвак М.О.* Загальна психопатологія. 2003 р – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://emed.org.ua/knigi/106-psihologija-psihiatrija/2018-zagalna-psihopatologija-buhanovskij-at-kutjavina>
10. *Мартинюк І.А.* Патопсихологія. Навчальний посібник. – К.: Центр учбової літератури, 2008. – 208 с.
11. *Пантюк Т.І., Невмержицька О.В., Пантюк М.П.* Основи корекційної педагогіки: Навчально-методичний посібник. - 2-ге видання, доповнене і перероблене. - Дрогобич: Редакційно-видавничий відділ ДДПУ, 2009. - 324 с.
12. *Синьов В.М.* Розумова відсталість як педагогічна проблема. Навчальний посібник. - К.: 2007.

Допоміжна

1. *Безпалько О., Едель С.* Підготовка волонтерів до роботи з дітьми обмежених функціональних можливостей / Методичні рекомендації. // За ред. А.Й. Капської. - К.: НПУ імені М.П. Драгоманова, 2011. - 412 с.
2. *Болтівець С.І.* Педагогічна психогігієна: теорія та методика: Монографія. - К.: Редакція «Бюлетеня Вищої атестаційної комісії України», 2000. – 302 с.
3. *Бондарчук О.І.* Психологія сім'ї: Курс лекцій. - К.: МАУП, 2001. - 96с.
4. *Варій М.Й.* Психологія особистості: Навч. посіб. – К.: Центр учбової літератури, 2008. – 592 с.
5. *Іванова І.Б.* соціально психологічні проблеми дітей інвалідів.- К.: Логос, 2000.- 87с.- Быблыограф.: с. 79-86. С.21, 22.
6. *Карпа М. І.* Особливості психосоціального розвитку сиблінгів дітей з психофізичними вадами : дис. ...канд. псих. наук : 19.00.07 / Карпа Мар'яна Ігорівна. – К. , 2007. – 177 с.

7. *Клопота Є.А.* Психологічні основи інтеграції в суспільство осіб з вадами зору: монографія – Запоріжжя, Запорізький національний університет, 2014. - 408с. С 245.
8. *Островська К.О.* Психологічні основи формування соціальних компетенцій дітей з аутистичними порушеннями : автореф. Дис. На здобуття наук. Ступеня д-ра психол. наук: спец. 19.00.08 / Катерина Олексіївна Островська . – Київ, 2013 . – 41 с.
9. *Наказна І.М.* Основи клінічної психології та патопсихології : навч.посіб. / І.М. Наказна.-Ніжин:НДУ ім. М.Гоголя,2012.-306 с.192с].
10. Сутність феномену порушеного розвитку.[Електронний ресурс]:Навчальні матеріали онлайн. 2010-2016. - Режим доступу до журналу.:http://pidruchniki.com/10561127/psihologiya/sutnist_fenomenу_porushenogo_rozvitku.

4. Форма підсумкового контролю успішності навчання: залік.

5. Засоби діагностики успішності навчання

Засоби діагностики включають у себе поточний та підсумковий контроль. Засобами поточного контролю є: усне опитування на практичних заняттях, тестові завдання, оцінка індивідуальних письмових завдань, оцінювання індивідуальних науково-дослідних робіт, оцінка виконання практичних робіт. Заходами підсумкового контролю буде проведення заліку.